

Levelek egy glosszára

Két héttel ezelőtt elkövettem egy glosszát, amelyben a Kabos-filmeket limonádénak merésztetem nevezni, bár gyanítottam, hogy ezzel a szerény magánvéleménnyel (hogy tudniillik a ma emberének háborog a gyomra ezektől a filmekről) a más ízlésű és véleményű olvasók egy részének rosszallását, sőt haragját zúdítom szegény fejemre. Soha ennyi levél még nem érkezett a nevemre, pedig mondtam már egynehány „eretnkséget”. A szerzők megrónak melléfogásom miatt, vagy szeretnék átharapni a torkom. Így vagy úgy, de mind azt bizonygatják, hogy ezek a kispolgári szemléletű művek igenis értékek, s aki ezt nem hajlandó tudomásul venni, az tulajdonképpen nem is lehet művelt és rendes ember.

Csak kapásból idézek először a „mely értelmű” reagálásából: „Kedves F. N. I! Nem kötelező minden vásárlásnap délután a tévé előtt ülni, megnézni a régi szemét magyar filmeket. Helyette elmehet moziba, megnézhet egy mai modern művészi magyar filmet. Jó szórakozást kívánok!” Az aláírás — nem valószínű, hogy véletlenül — lemaradt. Mint a következők a végéről is: „Szerkesztő Úr! A Kabos-filmeket nemcsak Magyarországon nézik, hanem külföldön is. Itt is mindenütt nagy örömmel héztük végig, pont Önt környékezte a guta, kár, hogy nem érte el. Önnek valószínű, hogy az állandó lövöldözések, a giccs és a szex tetszik. Óvakodjék a jövőben ilyen limonádét inni, mert könnyen tett követheti. Kár, hogy az ilyen ember mérgében nem pukkan meg.”

Minek folytassam! Talán ebből is kitetszik, hogy íróik nem valami jeles bajnokai a véleménysszabadságnak, s meggyőzés helyett megátkoznak, s valószínűleg hisznek is annak beteljesedésében. Én nem.

Értékesebbek (mert tárgyilagossabbak) az aláírt levelek. Ime egy részlet az egyikből: „Ilyen hamar még a gyermekeim levelére sem szoktam válaszolni, mint az Ön VII. hó 18-án írt Limonádé c. írására. A Kabos-film igaz, nem remekmű, de ezen legfeljebb nevet az ember és elfelejti, gondolkodásra nem készíti, nevezük szentelt víznek. Szerintem ártalmasabbak a Hitler-filmek, meg az olyanok, ahol a pohár igen gyakran előkerül, bár küzdünk az alkoholizmus ellen... Tisztelettel régi olvasójuk, Ábrahám Jánosné 6721 Római krt. 18.”

Továbbá: „Úgy látszik, aki ezt a cikket írta, annak jobban tetszenek azok a filmek, amit a tv állandóan mutat, engem meg az háborít fel, hogy mást sem látnak, csak háborús és krimi filmeket, ami a fiatalosunkat még jobban belevezeti a léha életbe. Én inkább minden nap megnézném az ilyen 40 évvel ezelőtt készült kedves és szórakoztató filmeket, mert ami akkor volt, az már úgyis feledésbe megy, hála a demokráciának. Az én megítélésem, hogy nem sirja vissza senki a filmben látott magántulajdont és a régi életet. Még csak annyit szeretnék megírni, ha rám tartozna a tv rendezése, biztos több vidám szórakoztató filmet és operettet látnánk, nem mindig a háború borzalmait. Állandó olvasójuk, Kéri Mihályné, Szeged.”

S még egy levélrészlet: „A Délmagyarban megjelent cikkéhez a következőket szeretném több kollégámnal nevében is hozzáfűzni: nem kell a Kabos-filmeket bírálni a jelenlegi filmgyártásunk mellett. Az a másik film talán megfelelő volt? A túlzóparancsnok szénpóros képevel hogyan tudta el-

hitetni magáról, hogy néger diplomata az Utasellátó-emblémás törülközővel a fején? Tisztelettel Ördög Piroska, Szeged, Tarját. 609. V. em.”

Röviden válaszolok, kinek-kinek levele tartalma szerint. A névteleneknek csak annyit, hogy azért ne túlozzunk, ma is lehet a moziban jó filmeket látni, s nemcsak szórakoztatókat. Kijelentem továbbá ugyanennek a társaságnak, hogy nekem a giccs nem tetszik, ki tudnának vele kergetni a világból. Azért is írtam a Limonádét.

Amit azonban Ábrahám Jánosné olvasónk írt, az elgondolkodtató. De megkérdem tőle tisztelettel: miért érdeme az egy filmnek, ha nem készített gondolkodásra? Úgy vélem, emberek vagyunk, s nem vadak, muszáj földolgozni magunkban és értékelni mindazt, ami hatással van ránk. A művészetek arra valók, hogy formálják, nemesítsék az embert. A Kabos-filmek szerintem nem ilyenek, mert hazugok, mert az ellenforradalmi rendszer szemléletét próbálták elfogadtatni azzal a néppel, amelynek lányai általában nem fiatalurakhoz és földirtókhoz mentek feleségül, s a munkásparasztok koránt sem voltak bugyuta-lelkes csodálói a dorbézoló és haszontalan uraságoknak. S miért lennének ártalmasabbak a „Hitler-filmek”? Én úgy vélem, amíg béke-óhajtatással, méltóságtudattal ember él ezen a globuszon, addig mindig emlékeztetni kell bennünket a náciizmus borzalmaira. Mert jaj nekünk, ha elszongitjuk magunkat és az operettvilág csillogása közben megelégedünk szabad életünk oltalmazásával. A krimi filmekről azonban nekem is hasonló a véleményem, s az sem szolgál mentesítőre, hogy pusztán szórakoztatni akarnak.

Örülök Kéri Mihályné levélnek is, de neki is hangsúlyoznám: a szocialista háborús filmek mindig arra figyelmeztetnek, hogy bárbar támadók ellen csak óriási áldozatok árán, s szinte emberfeletti helytállással lehet a hazát megvédeni. Egy gránátütésben haladó rongyos katona látványa összehasonlíthatatlanul emberibb, felemelőbb, mint az a filmkocka, amelyen egy háziúr térden állva vall szerelmet a vice lányának. Bár — elismerem — szemlélet és ízlés dolga ez is, az ízlés pedig aszerint alakul ki, hogy milyen társadalmi környezet nevelt föl bennünket. Javaslom, ha megteheti, olvassassa a kortárs költők közül például Váci Mihályt, s biztosan megérti, amit mondani akarok. Rendkívül örülök viszont annak a megállapításának, hogy nem sirja vissza senki a filmben látott magántulajdont. Kíváncsom, legyen teljesen igaza. Kérem, higgye el, senki nem akarja levenni a műsorról az operettet sem, csak tekintet kell lenni mások, például a fiatalabb nemzedék korszerűbb művelődési igényeire is.

Ördög Piroskának annyit: azzal, hogy bíráljuk a régi filmeket, még korántsem állítjuk azt, hogy a maiak mind remekművek. Szó sincs róla. Az sem volt az, amelyben meztelenül szaladgáltak vagy négyen. De mai szatíra akart lenni.

És végezetül: ha figyelmesen olvasták a Limonádét, egy rossz szót sem ejtettem Kabos Gyula művészetéről. Ellenkezőleg, fájaltam, hogy Az új rokonban alig láttuk. Azt írtam, hogy az 1934-ben készült film „ezúttal alig mutatott valamit a nagy nevetetől”. Kabos Gyulát én is szeretem. De a Kabos-filmeket — a már elmondottak miatt — limonádénak, sőt tömény giccsnek tartom.

F. N. I.

SZEGEDI ÜNNEPI HETEK

VII. Művelődésméleti Nyári Egyetem, az MTA Biológiai Központjában. Előadások 9 órától.

Szép könyv '77. Kiállítás az MTESZ Technika Házában, naponta 10—18 óra között.

A 19. Szegedi Nyári Tárlat a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában, naponta 10—19 óra között.

Medgyessy Ferenc-emlékkiállítás a November 7. Művelődési Központban, megtekinthető naponta 10—18 óra között.

Kiss Roóz Ilona keramikumművész kiállítása a Juhász Gyula Művelődési Központban, mindennap 10—18 óra között.

Váro Márton szobrászművész kiállítása a Móra Ferenc Múzeum kupolacsarnokában, naponta 10—18 óra között.

A Víz előtti Szeged, a Somogyi-könyvtár kiállítása, naponta 10—18 óra között.

Iparművészeti VIT-pályázati kiállítás a Gulácsy Lajos Teremben, naponta fél 10—18 óra között.

A Szegedi Szabadtéri Játékok húsz éve. Kiállítás a Móra Ferenc Múzeum dísztermében, valamint a múzeum állandó kiállításai.

Ember és olaj címmel Horváth Dezső és Gyenes Kálmán fotókiállítása, az Ady Endre Művelődési Házban, naponta 10—12 és 18—22 óra között.

Jó ajánlólevéllel

Ma érkezik az állami népi együttes

Aligha lehet eldönteni, a szabadtéren aratott sikereik közül melyik volt a legnagyobb; hisz a műsorok változtak, de az előadások színvonala nem. A háromtagozatú (tánc, ének, zene) együttes a megalakuláskor, 1951-ben vállalta fel a szép missziót: közcikcsé tenni a népi hagyományokat — színpadi feldolgozásban, új művészeti ág megteremtésével. A vállalkozás nagyságához mindig fölért a teljesítmény; a művészi alázat, a fegyvelm, a tudás, az odaadás akkor is nyilvánult, amikor (a magyar táncdialektusok reprezentatív feltérképezése után) a kísérletek ideje jött el, és óhatatlanul eltérő értékű művek születtek.

Az első évben, 1959-ben is itt voltak, olyan repertoárdarabokkal, amelyekkel már bizonyított Rábai Miklós: a táncmagyomány élő, modern és hatásos lehet a színpadon. Az alapos-eredményes gyűjtőmunka révén, a folklóranyag új és új feldolgozásával folyton frissítették műsorukat; 1962-ben a dómshínpadon is sok újdonsággal rendeztettk meg közönségüket. A következő évben a Magyar rapszódiaiban ötvözték 12 éves munkásságuk reprezentáns alkotásait, köztük a táncművészet új útjait kutató, kísérleti darabokat, dramaturgus táncokat és a folklór szívtörő feldolgozásait. A Kisbajtár 1964-es szabadtéri bemutatója a századik előadás volt a dóm előtt — és az első egész estét betöltő táncjáték. Négy év múlva ismét a Rapszódia következett, majd az Ecseri lakodalmas szegedi diadalútja. A Táncra, muzsikára 1974-es előadásában feltűnően nyilvánult, hogy a néptáncművészetben akkoriban újfent megnövekedett az eredetinek, az autentikusnak a tisztelete. Két éve a jubiláns együttes újra a negyedszázad legsikeresebbnek tartott összeállítását, az Ecserit hozta Szegedre.

A mostani, tizedik dómshínpadi produkcióban Rábai Miklós és Létai Dezső koreográfiai kaptak helyet, köztük a régi, nagy sikerű Rábai-művek, mint az Este a fonóban, a Háromugró vagy az Első szerelem. Ugyancsak a korábbi műsoraikból ismert a Vujicsics Tihamér zenéjére kom-

ponált Kunsági pástorbotoló. A Galgamenti táncok és a Kanalas cigánytánc is szerepel az összeállításban, a zeneszámok között Lajtha László Soproni képek című műve és Vujicsics szerzeménye, az Alföldi képek. Az énekkar két Kodály-művet énekel.

Az együttes tagjai ma, csütörtökön délelőtt érkeznek Szegedre (Katona György igazgatóhelyettes tegnap már itt volt, „terep-előkészítőben”, megbeszélni a bemutatóig igazán „sűrű” program rendjét). Rövid pihenő után „bejárnák a színpadot”, este 9-kor a nyilvános főpróba kezdődik. Holnap este: az állami népi együttes tizedik bemutatója — a húszéves szabadtéri. A statisztika szerint tehát: minden második évben felléptek Szegeden. S mint-hogy valahányszor telt házak előtt, nem egy rossz ajánlólevél.

S. E.

Muzsikáló udvaron

A Napoca vonósnegyes

Román vonósnegyes vendégszerelésével kezdődött az immár hagyományos nyári filharmoniai kamarasorozat a városi tanácsháza Muzsikáló udvarán. A Napoca vonósnegyes tagjai (Stefan Rucha, Vasile Horváth, Vasile Fülöp, Iacob Dula) a Kolozsvári Filharmonikus Zenekar szólamvezetői. Az 1964-ben alakult együttes első nemzetközi sikerét a belgiumi kamarazene-fesztiválon aratta 1969-ben. Azóta a szocialista országokon kívül felléptek többek között Angliában — ahol a BBC is készített felvételt velük —, Franciaországban, az NSZK-ban és Olaszországban. Jövőre Spanyolországi, 1980-ban pedig amerikai meghívásnak tesznek eleget.

Szegedi hangversenyük műsorán Rogalski: F-dúr vonósnegyese, Schumann a-moll vonósnegyese és Mendelssohn e-moll vonósnegyese hangzott el. Rogalskinak, a 14 éve elhunyt román karmesternek (haláláig az Enescu Zenekar vezetője) és zeneszerzőnek műve számunkra ismeretlen volt. Debussy és Prokofjev hatását dúsítja jól elrendezett zenei anyaga-

ban, biztos kézzel fejlesztve a formákat, s valósítva meg a vonósnegyes-technika magas igényeit.

Érdekes módon Schumann az a-moll vonósnegyesét éppen Mendelssohnnek ajánlotta (a mű elején érezhető is a mendelssohni kantábilitás). A mindvégig kitűnően összehangolt együttes az allegro és a scherzo tételében hatott igazán meggyőzően, a prestóban az összjáték fegyelmét és a tiszta intonációt kifogásolhatjuk. Maradéktalanul a szűnet után elhangzott e-moll vonósnegyes tolmácsolása dicsérhető. A műves formálás, a hangszerek anyagszerű kezelése, a nemes ízlés és a gazdag dallaminvenció ezúttal sem tévesztette hatását. Játékukat főként az andante és presto tételben a zenével való rendkívül szoros kapcsolattal, az előadott mű lényegének tökéletes megértése és megéltetése jellemezte.

A Napoca vonósnegyes — bár első hegedűsének, Stefan Ruchának kivételes képességeit korábban is megcsodálhattuk — először lépett föl a Muzsikáló udvaron. Reméljük, nem utoljára.

László király

Holnapután búcsúzik a Hungyadi. Erkel operája a szabadtéri játékok elmúlt két évtizedében hetszere szerepel a műsoron, vele nyitották 1959-ben a Dóm téri fesztivált, pontosabban ez a mű jelentette akkor, a harmincas években virágzásnak indult szegedi nyári színjátszás felújítását. 1959-ben először énekelte-játszotta a címszerepet Simándy József, aki az idei színpadon V. Lászlóként „új királyt” kapott partnerül, Kelen Pétert, az Állami Operaház fiatal tenoristáját. Kelen Péter az idei Játékok nagy felfedezettje, jóllehet kvalitásai — a helyi közönségnek elsősorban a sajtóból — ismertek. A szegedi operabarátok nem bánnák, ha ez a találgatás a jövőben megismétlődhetne.

Acs S. Sándor felvétele

Húszéves a szabadtéri

1971

zajlott, amely egyszerre bizonyította a baráti országok néptáncművészetének magas színvonalát, s azt, hogy az elmúlt évszázadok során a szomszédos kultúrák egymást termékenyítették. Korábbi hullámvölgy után napjainkban örvendően fejlődik a néptáncmozgalom, feltehetően az urbanizáció ellenhatásaként. Nem kell tehát féltetni a jövőt! Ezen fesztiválon adták ki először a városi tanács alapította Aranyapucst — a szovjet ord-zsonikidzei Dzsigit együttesnek és a Vasas Központi Művészegyüttesnek.

A XII. nyári tárlat díjait Diskay Lenke, Fejér Csaba, Lisztes István és Pataki Ferenc kapták. Az ipari vásár új színhelyén, a Marx téren, megtalálta számítását, hiszen a korábbi esztendőnél kétszeres nagyságú (8 ezer 580 négyzetméternyi) területét július 16—25. között nyolcvanezeren keresték fel.

A szabadtéri játékokon július 31-én este, a felújítást követő 203. előadásán, fogadták az egymilliomodik nézőt, a 22 éves adminisztrá-

tor Kékesi Katalint. A szerencsés nyertes szerencsi, jutalma öt éves (kétszemélyes) bérlet meg a vásárhelyi Majolikagyár egyedi vázája volt. A Csinom Palkó előadásait a szerző, Farkas Ferenc vezényelte, Horváth Zoltán rendezte. Jelentős eseménynek számított Illés Gyula drámájának, a Dózsa Györgynek bemutatója, Besenyei Ferencel a címszerepben. Az egyik előadásra eljött a szerző is. Jeles emlék volt a Borisz Godunov premierje: Muszorgszkij zenés népdramáját Vaszy Viktor dirigálta, Szinetár Miklós rendezte, s címszereplőként újra megcsodálhattuk Nikola Gyuszelevet. „Azért jötttem ismét — nyilatkozott a rokonszenves bolgár basszista —, mert Szegedről nagy-szerű benyomásokat szereztem a Don Carlos kapcsán. Megszerettem a magyarokat, rokon a mi mentalitásunk, hasonlóak a szokásaink. Másként mondják, a tokaji bor is visszahozott volna...”

Az ünnepi hetek napjainban ajándékozta Szegednek Erdélyi Mihály festőművész 50—50 olajfestményét, illetve grafikáját, 450 ezer forint értékben.